Motion till riksdagen 1986/87:A106

Börje Hörnlund m. fl. (c)

Förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1987/88, m. m. (kompletteringsproposition) (1986/87:150)

Mot.
1986/87
A106—108

I kompletteringspropositionen föreslås bl. a. att 300 milj. kr. anvisas för riktade insatser mot deltids- och långtidsarbetslösa samt arbetslösa ungdomar eller ungdomar som har svårt att få ett varaktigt arbete. Vidare tas vissa frågor upp som rör starta eget-bidraget och arbetsmarknadsutbildningen.

Långtidsarbetslösa

I propositionen uttalar föredraganden att antalet långtidsarbetslösa under de senaste åren kunnat "begränsas". Enligt propositionen är ca 35 000 personer i genomsnitt per månad långtidsarbetslösa. Det framgår dock inte att antalet förtidspensioneringar på grund av arbetsbrist ökat drastiskt sedan regeringsskiftet.

Andelen långtidsarbetslösa tenderar, såväl i storstadsregionerna som i sysselsättningsvaga områden, bli allt större vid utgången av en konjunktursvacka jämfört med den närmast föregående. Från centerpartiets sida har vi bl. a. tidigare understrukit rekryteringsstödets betydelse för anställning av långtidsarbetslösa inom näringslivet. Riksdagen har också beslutat att 290 milj. kr. skall anvisas för rekryteringsstöd till långtidsarbetslösa.

Mot denna bakgrund är det förvånande att regeringen ställer villkor för medelstilldelning till länen och arbetsförmedlingarna. Villkor för medelsanvisning skulle vara att en arbetsförmedling åtar sig att reducera antalet genomsnittligt långtidsarbetslösa med ett visst antal. Enligt vår mening borde det vara en självklarhet att det åligger arbetsförmedlingarna att genomföra sådana insatser. Det är mycket anmärkningsvärt om regeringen bedömer att särskilda krav måste ställas för att arbetsförmedlingarna skall genomföra uppgifter som tillhör deras primära verksamhetsområde. Detta måste uppfattas som att regeringen kritiserar arbetsförmedlingarna för att de hittills inte gjort sitt bästa för att hjälpa de långtidsarbetslösa att få arbete.

Vissa ungdomsfrågor

En av de viktigaste uppgifterna för samhället är att bereda ungdomar arbete eller utbildning. Ett välfärdssamhälle som vårt får inte acceptera att ett stort antal människor redan från början slås ut från arbetsmarknaden. Det är ett djupt oroande faktum att arbetslösheten varit hög under en lång period. I mars 1987 är arbetslösheten 4,1 % för ungdomar mellan 16 och 24 år. För ungdomar i åldern 20—24 år är arbetslösheten 4,5 %.

Vi har tidigare från centerpartiet understrukit att insatserna från samhället måste inriktas på att skapa förutsättningar för varaktiga jobb i hela landet på den ordinarie arbetsmarknaden i dess helhet. Målsättningen måste vara att ungdomar skall placeras över hela arbetsmarknaden och regeringen har i viss mån anammat den linje som centerpartiet drivit genom införandet av s. k. inskolningsplatser på den privata arbetsmarknaden.

Det är därför väsentligt att avtal sluts om inskolningsplatser för hela den privata arbetsmarknaden. Regeringens uppgift måste vara att påskynda att avtal träffas mellan huvudorganisationerna inom samtliga branschområden. Regeringens avsikt att låta avtal om inskolningsplatser, vilka slutits efter den 1/7, komma i åtnjutande av statsbidrag först efter särskild prövning riskerar enligt vår mening snarare att få en menlig inverkan på huvudorganisationernas vilja att sluta avtal. Det finns ingen anledning att försvåra och i realiteten försena insatserna för att ge ungdomar jobb genom en sådan regel. Detta bör ges regeringen till känna.

De grundläggande problemen för ungdomar på arbetsmarknaden har regeringen inte förmått lösa, vilket också framgår av propositionens beskrivning av arbetsmarknadsläget för ungdomar under 25 år.

Centerpartiet har i annat sammanhang presenterat förslag på en långsiktig lösning för hela ungdomsgruppen 16—24 år. Vi anser att kommunerna bör ha huvudansvaret för de praktiska insatserna för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. Insatserna bör utformas så att de utgör ett led i ungdomarnas gymnasieutbildning, val av yrke och yrkespraktik. AMS skall som hittills ha det direkta ansvaret för att ungdomar så snabbt om möjligt placeras på den öppna arbetsmarknaden.

Ett genomförande av ett utbildnings- och yrkespraktiskt ansvar för alla ungdomar under 25 år enligt vår modell skulle både ha inneburit en betydligt mindre ungdomsarbetslöshet och, framför allt, medfört att nödvändiga insatser kunnat ske i ett tidigare skede än vad som nu blir fallet.

Det är självfallet så att — i avvaktan på ett förbättrat system enligt vår modell genomförs — nödvändiga förändringar i gällande lagstiftning bör ske i syfte att underlätta ungdomars arbete. Lagen om arbete i ungdomslag bör därför ändras så att kommunen själv får låta ungdomar utföra arbete åt enskilda och offentliga arbetsgivare i enlighet med de önskemål ungdomarna har utifrån grundsynen att ett tillfälligt arbete skall vara ett led i den unges utbildning.

Deltidsarbetslösa

I propositionen föreslås vissa begränsningar i ersättningsrätten som klart stimulerar flyttningar från utsatta områden. Enligt vår mening bör i stället insatserna inriktas mot att stärka sysselsättningsmöjligheterna i områden med en svag arbetsmarknad i stället för att begränsa ersättningsrätten på det sätt som föreslås. Vi har i annat sammanhang redovisat våra regionalpolitiska förslag i syfte att skapa förutsättningar för en positiv utveckling i alla delar av landet. Målsättningen måste vara att alla, som så önskar, skall erbjudas möjlighet till heltidsarbete oavsett bostadsort. De föreslagna ersättningsreglerna är enligt vår mening utformade på ett sådant sätt att de i

stället stimulerar till en ökande geografisk rörlighet och en fortsatt utarmning av redan utsatta bygder. Enligt vår mening bör insatserna inriktas mot att stärka arbetsmarknaden genom bl. a. en offensivare regionalpolitik och en annan ekonomisk politik. Detta leder i sin tur till större besparingar på arbetslöshetsförsäkringen än regeringens defensiva linje. Ersättningsreglerna har dessutom udden riktad mot kvinnorna, eftersom de utgör huvuddelen av de deltidsarbetande. Förslaget är därför även oacceptabelt ur jämställdhetssynpunkt. Vi avvisar därför förslaget att begränsa ersättningsrätten på det sätt som regeringen föreslår.

Arbetsmarknadsutbildning

Av riksdagen anvisade medel för upphandling av arbetsmarknadsutbildning har beräknats täcka kostnaderna för utbildning av 85 000 personer. Sedermera har AMS hävdat att anvisade medel räcker till utbildning av 73 000 personer. Enligt föredraganden leder den nu gällande kostnadsbilden till att anvisade medel räcker för utbildning av 73 000 personer och föreslår att anslaget Arbetsmarknadsutbildning tillförs ytterligare 150 milj. kr., vilket ger resurser för utbildning av 5 000 personer till — dvs. totalt 78 000 personer.

Enligt vår mening är skillnaden i för riksdagen tidigare redovisade uppgifter och de förhållanden som nu anges gälla anmärkningsvärd. Kostnadsfördyringen är av en sådan storleksordning att det klart visar att regeringen tidigare inte har redovisat ett fullödigt beslutsunderlag för riksdagen. Det är desto mer förvånande eftersom regeringen tidigare — med den tidigare redovisade kostnadsbilden som grund — understrukit att omorganisationen inneburit en effektiviserad och mer rationell arbetsmarknadsutbildningen.

Starta eget-bidrag

Enligt riksdagens beslut kan bidrag beviljas arbetslösa som startar egen verksamhet. Bidraget har visat sig vara ett verksamt medel att stödja bl. a. långtidsarbetslösa. I proposition 1986/87:146 har föredraganden föreslagit att starta eget-bidrag bör utgå till jordbrukare i norra Sverige ur den medelsram som föreslås anvisad.

Enligt vår mening bör inte möjligheterna till stöd för startande av jordbruksföretag begränsas till norra Sverige utan möjligheterna att erhålla starta-eget bidrag bör gälla hela landet. Det finns ingen anledning att särbehandla jordbrukare som önskar erhålla starta eget-bidrag för såväl nyföretagande som kompletterande verksamhet inom jordbruket som helt annan verksamhet. En annan ej uppmärksammad form av nyföretagande är generationsskiften inom jordbruket och starta eget-bidrag bör även kunna utgå i ett sådant sammanhang. Vi föreslår därför — i avvaktan på att den utvärdering som skall ske genomförts — att AMS för budgetåret 1987/88 får möjlighet att bevilja bidrag upp till en kostnad av 100 milj. kr., vilket är en uppräkning med 10 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen beslutar att anslaget *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1987/88 utöver i proposition 1986/87:100 bil. 12 upptagna medel anvisa ett reservationsanslag om 35 000 000 kr.,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ersättningsreglerna för deltidsarbetslösa,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om insatser för långtidsarbetslösa,
4. att riksdagen beslutar om ändring i 2 § 3 mom. i lagen om arbete i ungdomslag enligt följande:

"Kommuner får låta ungdomar i ungdomslag utföra arbetsuppgifter åt enskilda och offentliga arbetsgivare enligt ungdomars önskemål såvitt det inte är lämpligare att dessa arbetsuppgifter utförs inom ramen för ordinarie anställningar eller annan arbetsmarknadspolitisk stödform".

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsmarknadsutbildningen,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om villkoren för statsbidrag till inskolningsplatser.

Stockholm den 13 maj 1987

Börje Hörnlund (c)

Jan Hyttring (c)

Ivar Franzén (c)

P.-O. Eriksson (c)

Görel Thurdin (c)

Rosa Östh (c)

Elving Andersson (c)

Ingvar Karlsson (c)
i Bengtsfors